

De Minister van Justitie en Veiligheid
Mevrouw D. Yeşilgöz-Zegerius
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum

24 maart 2022

Contactpersoon

J.M.E. Smilde

Onderwerp

Geachte mevrouw Yeşilgöz,

Bij brief van 16 november 2021, kenmerk 3616553, verzocht u de Wetenschappelijke Commissie (WeCo) van de NVvR advies uit te brengen inzake het Wetsvoorstel ter vaststelling van de Wet confiscatie criminele goederen en wijziging van het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten in verband met verdere versterking van de aanpak van ondermijnende criminaliteit (het 'wetsvoorstel'). Bij dezen doe ik u het advies – met vertraging, waarvoor onze excuses – toekomen.

Het wetsvoorstel

Het wetsvoorstel heeft tot doel het wettelijk instrumentarium verder uit te breiden om de ondermijnende criminaliteit beter te kunnen bestrijden. De in het wetsvoorstel opgenomen nieuwe Wet confiscatie criminele goederen maakt confiscatie mogelijk van goederen – zaken en vermogensrechten – die afkomstig zijn van enig strafbaar feit, zonder dat sprake is van een voorafgaande veroordeling van een persoon voor een strafbaar feit (non conviction based confiscation, oftewel afgekort: NCBC). Een onherroepelijke beslissing tot confiscatie heeft tot gevolg dat de eigendom van het goed vervalt aan de Staat. De voorgestelde regeling is zowel civielrechtelijk als strafrechtelijk van aard en incorporeert zowel procedurele aspecten van burgerlijke rechtsvordering als van strafvordering. Volgens de memorie van toelichting (verder mvt), p. 8, kan de regeling van de procedure NCBC worden gekarakteriseerd als een eigenstandige procedure ('sui generis') die is gebaseerd op het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering (Rv), maar die ook elementen bevat die zijn ontleend aan andere wetten. Het betreft een instrument met een hybride karakter.

Met dit wetsvoorstel wordt verder beoogd de hoofdelijke aansprakelijkheid voor een betalingsverplichting op grond van artikel 36 lid 3 Sr mogelijk te maken, waar dit nu nog beperkt is tot een op grond van het eerste en tweede lid van artikel 36e van het Wetboek van Strafrecht opgelegde betalingsverplichting ter zake van strafbare feiten die door twee of meer personen zijn gepleegd.

Verder voorziet het wetsvoorstel erin om in een aantal gevallen de oplegging van de bijkomende straf van de ontzetting van bepaalde rechten (genoemd in artikel 28, eerste lid, onder 1°, 2°, 4° en 5° Sr) mogelijk te maken en tot aanvulling van het aantal rechten waaruit de schuldige kan worden ontzet, alsmede om voor een aantal strafbare feiten de boetecategorieën te verhogen. Dit gaat om strafbare feiten waarvan een ondermijnd effect op de samenleving uitgaat, zoals deelname aan drugscriminaliteit, het dumpen van drugsafval, mensensmokkel of het onder druk zetten van ambtsdragers en ambtenaren.

Verder verruimt het wetsvoorstel de regeling van de relatieve competentie en wordt de taakomschrijving van het functioneel parket geactualiseerd.

Bovendien worden in het wetsvoorstel wijzigingen aangebracht in de regeling voor wraking van rechters in bepaalde situaties. Ten eerste wordt voorzien in de mogelijkheid van een vereenvoudigde en versnelde behandeling van wrakingsverzoeken die kennelijk niet-ontvankelijk of kennelijk ongegrond zijn. Ten tweede wordt voorzien in een wettelijke grond waarop de rechter na een ingediend wrakingsverzoek nog beslissingen kan nemen die geen uitstel dulden. Daartoe worden de wrakingsregelingen in het Wetboek van Strafvordering (artt. 513 en 515), het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (artt. 37 en 39) en de Algemene wet bestuursrecht (art. 8:18) aangepast.

Ten slotte bevat het wetsvoorstel een onderdeel waarin wordt voorgesteld in de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme een nieuw artikel 17a op te nemen dat voorziet in de bevoegdheid voor de Financiële Inlichtingen Eenheid een bank te verzoeken het uitvoeren van één of meerdere financiële transactie(s) gedurende een beperkte periode aan te houden.

Commentaar en advies

De introductie van een NCBC-procedure in de Nederlandse wet is van belang in de strijd tegen ondermijnende en georganiseerde criminaliteit. Naast het bestaande instrumentarium van de objectconfiscatie (verbeurdverklaring) en waardeconfiscatie (ontnemingsmaatregel), waarbij de procedure tegen de verdachte wordt gevoerd en er sprake moet zijn van een strafrechtelijke veroordeling, ontstaat hiermee de mogelijkheid een procedure met betrekking tot een waardevol crimineel/illegal voorwerp te voeren, met als doel de confiscatie van dat voorwerp (confiscatie onder NCBC). De WeCo onderstreept het belang van een dergelijk effectief wetgevingsinstrumentarium bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit, maar meent daarnaast dat de procedure met voldoende waarborgen dient te zijn omkleed.

De Europese Commissie heeft eertijds een viertal varianten van NCBC onderscheiden, te weten:¹

1. 'Classic non-conviction based confiscation', inhoudende ontneming op grond van een veroordeling, in het geval veroordeling niet mogelijk is omdat de verdachte is overleden of voortvluchtig is;
2. 'Extended confiscation', inhoudende dat na een veroordeling objecten worden ontnomen die niet in verband staan met het specifieke feit waarvoor de dader is veroordeeld;
3. 'In rem proceedings'. Dit model omvat procedures waarin niet de verdachte persoon, maar het object dat wederrechtelijk is verkregen centraal staat;
4. 'Unexplained wealth model'. Hier wordt het werkelijke vermogen van betrokkene afgezet tegen het legale vermogen. Als afwijkingen worden gevonden, mag het onverklaarbare vermogensverschil worden ontnomen. Er hoeft geen verband te zijn met een specifiek delict.

In het onderhavige wetsvoorstel gaat het om de derde variant.

Het Europese Hof van Justitie (EHRM) heeft in verschillende arresten beslist dat regulering (in het wetsvoorstel 'inmenging' genoemd) in het eigendomsrecht kan worden gerechtvaardigd als aan een aantal voorwaarden is voldaan (zie blz. 46 mvt). Naast de volgende drie voorwaarden (kort weergegeven: (1) de regulering/inmenging moet bij wettelijk voorschrift zijn voorzien (rechtszekerheid, verbod op willekeur), (2) met de inmenging is een gerechtvaardigd algemeen belang gediend en (3) er bestaat een redelijke verhouding tussen de mate van inmenging en het daarmee gediende algemeen belang (fair balance), bepaalt de vierde voorwaarde dat er is voorzien in procedurele waarborgen, waarbij kan worden gedacht aan waarborgen als hoor en wederhoor, openbare behandeling van de zaak, bijstand van een raadsman, het oordeel van een onafhankelijke rechter en de mogelijkheid in beroep te gaan tegen de uitspraak. Naar verder mag worden aangenomen, geldt dat artikel 6, eerste lid EVRM wel van toepassing is op de voorgestelde civiele procedure, maar artikel 6, tweede lid EVRM (onschuldpresumptie) niet.

De WeCo concentreert zich in dit advies op een aantal bijzondere aandachtspunten die het wetsvoorstel oproept, onder meer vanwege het hybride karakter, maar ook in relatie tot de toepasbaarheid in de praktijk.

(a) Conservatoir beslag ter confiscatie

Te verwachten valt dat in de meeste gevallen conservatoire beslaglegging aan een verzoek tot confiscatie voorafgaat. De officier van justitie is bevoegd namens het Openbaar Ministerie (OM) bij de voorzieningenrechter van de genoemde rechtbanken een (beslag)rekest in te dienen voor het verkrijgen van verlof voor het leggen van conservatoir beslag. De procedure is ex parte, d.w.z. belanghebbenden bij het in beslag te nemen goed worden niet gehoord.

¹ Zie L.W.A. Gruijthuisen en L.M. Smithuijsen (TBS&H 2021, nr. 3)

Nadien kunnen zij hetzij bij de voorzieningenrechter hetzij in het hoofdgeding opheffing van het beslag verzoeken.

De rechter toetst of het beslagrekest volledig is en beslist na summier onderzoek (art.700, tweede Rv.) De drempel voor toewijzing van het verzoek tot beslag zal in het algemeen lager liggen dan die voor toewijzing van het verzoek tot confiscatie. In de mvt (blz. 21) wordt vermeld: ‘Voor de toetsing van de proportionaliteit en subsidiariteit – welke aspecten in de beoordeling van een bij een beslagrekest te maken (summiere) afweging van de wederzijdse belangen zullen moeten worden betrokken – heeft de rechtspraak “best practices” vastgesteld, die zijn opgenomen in de (...) Beslagsyllabus.’ Bij het verzoek tot confiscatie wordt de subsidiariteit echter niet getoetst. De vraag rijst of de beide procedures in dat opzicht helder op elkaar aansluiten. De WeCo raadt de minister aan om in de mvt hierop nader in te gaan.

In artikel 10 wordt wat de inhoud van het beslagrekest betreft verwezen naar artikel 3, derde lid, onder vermelding dat vrees voor verduistering niet behoeft te worden gesteld. Duidelijker zou het in de visie van de WeCo zijn om hetzij in artikel 10, hetzij in artikel 3, derde lid uitdrukkelijk als grond te vermelden.

- dat de geschatte waarde van het goed/de goed(eren), ten minste € 25.000,-- bedraagt en
- dat het goed/de goederen geheel of grotendeels afkomstig is/zijn van enig misdrijf of uit de baten van enig misdrijf.

Een andere vraag is vervolgens of het beslag ter confiscatie vervalt in geval van faillissement. In de visie van de WeCo zou deze vraag ontkennend beantwoord moeten worden. In de mvt (blz. 24/25) wordt aandacht besteed aan het vervallen van het conservatoir beslag ter confiscatie. Dit beslag “(...) dient niet het belang van de overheid als *schuldeiser*, maar het algemeen belang dat goederen die in verband staan met criminaliteit (het goed is besmet) een andere bestemming kunnen krijgen in het maatschappelijk verkeer”, zodat de corrumperende invloed van criminaliteit op de samenleving kan worden tegengegaan.

Deze opvatting is in lijn met de beschikkingen van de Hoge Raad van 13 juli 2010 (ECLI:NL:HR:2010,BM4095) en van 20 oktober 2018 (ECLI:NL:HR:2018,2003), waarin sprake was van samenloop van faillissement en beslag ex artikel 94 Sv. De Hoge Raad besliste dat ingeval van faillissement van beslagene wel een ex artikel 94a Sv. gelegd conservatoir beslag vervalt, maar niet een op de voet van artikel 94 Sv. gelegd beslag en dat artikel 94 Sv. geen verband houdt met de positie van de overheid als schuldeiser.

In de mvt staat “(...) dat het conservatoir beslag ter confiscatie niet wordt aangetast door het beslag ter versterking van de positie van de schuldeiser met het oog op de executie van een vorderingsrecht (...)”. Wellicht kan in de mvt duidelijk de conclusie worden opgenomen dat dit beslag niet vervalt ingeval van faillissement. Als dit zou geschieden in de wettekst, zouden ook andere beslagen die niet zonder meer vervallen moeten worden genoemd.

(b) Belanghebbende(n) in geval van confiscatie

Voordat een procedure wordt gestart, zal het OM zoveel mogelijk informatie verzamelen en analyseren (mvt, 27). Het OM krijgt in artikel 16 de (extra) *bevoegdheid* om in geval van een *redelijk* vermoeden dat een goed vatbaar is voor confiscatie, te bevelen dat bepaalde gegevens en/of inlichtingen worden verstrekt. De officier van justitie moet de nodige naspeuringen doen naar belanghebbenden. Hier zijn hier vier situaties te onderscheiden:

- a. de belanghebbende is behoorlijk opgeroepen en verschenen;
- b. de belanghebbende is niet (behoorlijk) opgeroepen, maar wel verschenen;
- c. de belanghebbende is behoorlijk opgeroepen, maar niet verschenen;
- d. de belanghebbende is niet opgeroepen en niet verschenen.

Het is de WeCo niet duidelijk of artikel 8 betrekking heeft op situatie c en d en zou graag zien dat in de mvt hierover duidelijkheid wordt gegeven.

(c) Bewijs en bewijslastverdeling

In deze verzoekprocedure zijn de regels omtrent bewijs (van de dagvaardingsprocedure) van overeenkomstige toepassing, nu aannemelijk is dat de zaak zich daartegen niet verzet (zie hierboven artikel 284 Rv). Ook als er geen belanghebbenden bekend zijn geworden, moet het OM voldoende feiten en omstandigheden stellen ter onderbouwing van zijn stelling dat het goed/de goederen geheel of grotendeels afkomstig zijn van enig misdrijf of uit de baten ervan. Zijn er wel een of meer belanghebbenden verschenen en voeren deze(n) verweer tegen het verzoek, dan zal het OM ook moeten reageren op het verweer van de belanghebbende(n) en hetgeen aan dat verweer ten grondslag is gelegd. De rechter zal het OM en de belanghebbende(n) zo nodig toelaten hun stellingen/verweer te bewijzen.

Hoofddregel in de civiele verzoekschriftenprocedure is dat de verzoeker zijn stelling ingeval van betwisting door de belanghebbende(n) zal moeten bewijzen. Het kan echter zo zijn dat hetgeen in het verweer(schrift) wordt aangevoerd niet voldoet aan de eisen die aan een (serieus) verweer worden gesteld, zodat het verweer kan worden gepasseerd. Ook is het mogelijk dat er zoveel feiten en omstandigheden zijn komen vast te staan, dat de rechter daaraan een vermoeden kan aannemen ten aanzien van de juistheid van de stellingen van het OM. De belanghebbende(n) mag/mogen dan tegenbewijs leveren, dat wil zeggen dat hij/zij het vermoeden mag/mogen ontzenuwen, bijvoorbeeld door twijfel te zaaien omtrent de juistheid ervan. Uit de mvt (blz. 27) bij het wetsvoorstel blijkt dat de zaak dan nog niet af is, maar dat het OM nader bewijs kan leveren van de gestelde criminele herkomst van het goed.

De Hoge Raad is in zijn arrest van 18 december 2018 (ECLI:NL:HR:2018, 2352) in een strafzaak het OM tegenmoet gekomen door te overwegen dat ‘een voorwerp “afkomstig uit enig misdrijf” kan, indien op grond van de beschikbare bewijsmiddelen geen rechtstreeks verband valt te leggen met een bepaald misdrijf, niettemin bewezen worden geacht, indien het op grond van de vaststaande feiten en omstandigheden niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is. Het is daarbij aan het OM bewijs aan te dragen van

dergelijke feiten en omstandigheden. Indien de door het openbaar ministerie aangedragen feiten en omstandigheden een vermoeden rechtvaardigen dat het niet anders kan zijn dan dat het voorwerp uit enig misdrijf afkomstig is, mag van de verdachte worden verlangd dat hij een concrete, verifieerbare en niet op voorhand hoogst onwaarschijnlijke verklaring geeft dat het voorwerp niet van enig misdrijf afkomstig is' (zie verder mvt, blz. 27). Er worden in strafzaken meer eisen gesteld aan het "tegenbewijs" tegen een vermoeden dan in een civiele procedure. De vraag is of deze handreiking van de Hoge Raad in bovengenoemd arrest ook bij de verzoekschriftenprocedure volgens het voorliggende wetvoorstel zal gelden. Vergelijk ook de eerste alinea van blz. 27 mvt. In de mvt zou over de bewijslast(verdeling) meer duidelijkheid moeten komen, waarbij tevens wordt ingegaan op het verschil tussen de bewijslast(verdeling) in de voorgestelde civiele procedure en die bij de strafrechtelijke ontneming.

(d) De verhouding tussen de NCBC-procedure en strafrechtelijke waarborgen zoals het nemo tenetur-beginsel

In het voorgestelde artikel 15 is bepaald dat *al hetgeen* belanghebbenden in het kader van een NCBC-procedure naar voren brengen met betrekking tot het goed niet kan worden gebruikt in een strafzaak tegen die belanghebbende. Een uitzondering daarop vormt de vervolging voor meened (artikel 207 Sr) in de NCBC-procedure (tweede lid). Het derde lid verwijst vervolgens naar artikel 16, waarin in het eerste lid wordt bepaald dat aan eenieder van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij beschikt over of toegang heeft tot bepaalde gegevens of inlichtingen die inzicht kunnen geven in de verkrijging van een goed, opeenvolgend of gelijktijdig, een bevel kan worden gericht deze gegevens en inlichtingen te verstrekken. Gelet op het voorgestelde artikel 2 kan het om alle informatie gaan waaruit een mogelijk verband zou kunnen blijken met enig misdrijf, of de weerlegging van dat verband of dat misdrijf. Door uitdrukkelijk een verband te leggen met enig misdrijf, ontstaat daarmee als vanzelf een overlap met een mogelijk daaraan parallel lopende of opvolgende strafzaak, zeker waar het gaat om gegevens en/of inlichtingen (bewijsstukken).

Zo roept artikel 15 reeds de vraag op tot wie deze bepaling zich richt. Is dat de officier van justitie, de rechter of soms ook de (mede)verdachte en de benadeelde partij? Geldt deze bepaling voor hen allen in gelijke mate, of heeft de wetgever juist enkel het oog gehad op de officier van justitie en de rechter?

Daarnaast rijst de vraag of de bepaling zó bedoeld is dat het enkele inbrengen van een verklaring of stukken (of het weigeren te verklaren) in de NCBC-procedure tot gevolg zou hebben dat deze informatie vervolgens niet meer gebruikt zou mogen worden in de strafzaak. Als dit zo is, is niet duidelijk welke achterliggende gedachte hierbij een rol heeft gespeeld en roept dit belangrijke vragen op.

In de eerste plaats de vraag, hoe de wetgever het onderscheid tussen wilsafhankelijk en wilsonafhankelijk materiaal² in het licht van de voorgestelde regeling ziet. Immers, volgens de huidige jurisprudentie is het bevel tot verstrekking van wilsonafhankelijk materiaal, dus gegevens en inlichtingen die *bestaan* onafhankelijk van de wil van betrokkene, toelaatbaar in een strafzaak tegen diezelfde betrokkene (en niet alleen tegen andere personen). De voorgestelde regeling lijkt te koersen op een breuk met de huidige jurisprudentie, wanneer zij impliceert dat gegevens en inlichtingen die onder 'dwang' zijn verkregen in de NCBC-procedure (art. 16), niet in een strafzaak tegen een belanghebbende mogen worden gebruikt (art. 15), zelfs als deze wilsonafhankelijk zijn. Bovendien zou dit in een eventuele gelieerde strafzaak kunnen leiden tot bewijsnood aan de kant van het Openbaar Ministerie, wat een effectieve aanpak van ondermijnende criminaliteit zelfs zou kunnen belemmeren of frustreren. Niet ondenkbaar is bovendien dat een belanghebbende er zelfs baat bij heeft of het er bewust op aanstuurt zoveel mogelijk gegevens en inlichtingen in de NCBC-procedure in te brengen, zelfs als deze niet relevant zijn voor de uitkomst van de zaak, om zodoende te voorkomen dat bepaald bewijsmateriaal in een strafzaak tegen hem en/of een medeverdachte zou kunnen worden gebruikt.

Een tweede punt is dat de huidige redactie van artikel 15 ook gevolgen zou kunnen hebben voor de informatie die het Openbaar Ministerie in het kader van de uitoefening van civiele bevoegdheden (vrijwillig) krijgt en waaruit strafbare feiten kunnen blijken, of waar het gaat om de situatie dat er parallel aan de NCBC een strafrechtelijk onderzoek loopt.

In de derde plaats is het de vraag of het vonnis uit de NCBC-procedure gebruikt mag worden in een strafzaak tegen een van de belanghebbenden in de NCBC-procedure. Ook blijkt niet of de regeling tevens geldt voor een eventuele ontnemingsprocedure. Ten slotte blijkt niet wat de consequentie is of volgens de wetgever zou moeten zijn als de in de NCBC-procedure ingebrachte informatie wél wordt gebruikt in de in het eerste lid genoemde procedures. Zijn er situaties denkbaar dat dat zonder consequentie blijft en het aan de rechter is te beoordelen of bepaalde informatie in een procedure door de rechter mag worden meegenomen in diens overwegingen? De WeCo zou deze vraag graag beantwoord zien in de mvt.

Ten aanzien van het voorgestelde tweede lid van artikel 15 werpt de WeCo de vraag op waarom de wetgever zicht heeft beperkt tot de meineed en de bepaling niet ook heeft doen gelden voor vervolging voor valsheid in geschrift (artikel 225 lid 1 Sr) of opzettelijk gebruik maken van valse of vervalste geschriften (225 lid 2 Sr). Dit ware nader te overwegen.

(e) *Rechten van derden / effectieve aanpak van schijnconstructies*

In de mvt maakt de minister duidelijk dat alle rechten van derden worden gerespecteerd (aldus par. 2.3.7 mvt, p. 30). Dat betekent echter ook dat derden te kwader trouw na confiscatie hun recht kunnen laten gelden ten opzichte van de Staat en dat uit misdrijf

² Zie uitspraak EHRM van 17 december 1996, no. 43/1994/490/572, ECLI:NL:XX:1996:ZB6862, NJ 1997/699 (Saunders tegen Verenigd Koninkrijk). Zie verder HR 12 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:BZ3640, HR 24 januari 2014, ECLI:NL:HR:2014:161 en HR 24 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:1130

verkregen opbrengsten alsnog via derden kan worden weggesluisd. In die gevallen vindt daadwerkelijk rechtsherstel niet plaats, als niet ook tegen de schijnconstructie kan worden opgetreden. Een dergelijk ruime uitleg lijkt de WeCo niet wenselijk.

Ook op andere punten gaat de wetgever voor wat betreft de rechten van derden verder dan de geldende wetgeving en jurisprudentie. Zo wordt bijvoorbeeld art. 7:226 BW van toepassing verklaard op de confiscatie, terwijl de Hoge Raad nog redelijk recent uitmaakte dat:³ “[Er] (...) bestaat op dit punt geen ruimte voor een extensieve uitleg van art. 7:226 BW. De rechten en verplichtingen van de verhuurder uit de huurovereenkomst gaan dus niet op grond van art. 7:226 BW over op de verkrijger wanneer het niet de (schuldeiser van de) verhuurder is die de (zelfstandige rechten op de) verhuurde zaak overdraagt.”

Verder wordt opgemerkt dat in de mvt is opgenomen (p. 34 mvt, par. 2.3.9.3) dat schadevergoeding aan de orde is als het verzoek tot confiscatie wordt afgewezen. Dit is niet in lijn met het leerstuk van onrechtmatige beslaglegging, dat nog ruimte biedt voor het meewegen van bijzondere omstandigheden die het (achteraf) onterechte beslag rechtvaardigen. Te denken valt aan de door de beslagene zelf gecreëerde onduidelijkheid omtrent de vordering en de daaraan ten grondslag liggende feiten die aan aansprakelijkheid van de beslaglegger in de weg stonden.⁴ Op bovengenoemde punten adviseert de WeCo de mvt aan te vullen en/of te verduidelijken.

(f) Internationale samenwerking in NCBC-procedures

Zoals hierboven reeds is genoemd, heeft de NCBC-procedure een hybride karakter. De vrees bestaat dat dit de nodige drempels opwerpt in het kader van internationale samenwerking. De vraag rijst hoe de Nederlandse NCBC-procedure zich verhoudt tot buitenlandse *in rem*-procedures en hoe kan worden voorkomen dat de internationale samenwerking wordt belemmerd door de civielrechtelijke inbedding van de onderhavige regeling. De WeCo adviseert de minister in de mvt hier verder op in te gaan.

Internationale samenwerking bij confiscatie in het kader van de aanpak van ondermijnende criminaliteit is onontbeerlijk, omdat criminelen hun vermogen meestal in een ander land onderbrengen. Voorafgaand aan de introductie van een NCBC-procedure is het dus van groot belang te weten wat de internationale mogelijkheden zijn en op welke wijze (1) Nederland kan meewerken aan de uitvoering van buitenlandse NCBC-verzoeken in de fase van beslaglegging en de fase van executie (*inkomend verzoek*) én (2) het buitenland een Nederlands NCBC-verzoek kan uitvoeren (*uitgaand verzoek*). In de mvt staat dat de voorgestelde civielrechtelijke NCBC-procedure voorziet in de mogelijkheid samen te werken met (enkel) het Verenigd Koninkrijk op grond van het Brexit-verdrag. De bestaande witwasverdragen van de Raad van Europa en de Verordening bevrozing en confiscatie voorzien echter wel degelijk in de mogelijkheid internationaal samen te werken in

³ HR 25 september 2020, ECLI:NL:HR:2020:1499

⁴ HR 8 februari 2008, ECLI:NL:HR:2008:BB6196

confiscatieprocedures zonder strafrechtelijke veroordeling. Het is belangrijk nieuwe nationale wetgeving af te stemmen op bestaande internationale verdragen en regelingen. Bij het creëren van een nieuwe mogelijkheid van confiscatie van een waardevol crimineel voorwerp dient de nieuwe wet de nationale procedure te beschrijven, waarbij bij het huidige voorstel de vraag kan worden gesteld of een duiding van de NCBC-procedure als civielrechtelijke procedure in relatie tot de samenwerking met andere landen de juiste keuze is. Naast beschrijving van de nationale procedure is een regeling van belang op basis waarvan inkomende en uitgaande NCBC-verzoeken op het gebied van beslag en executie moeten worden behandeld. Het huidige voorstel voldoet daar niet aan en moet dan ook worden gewijzigd en/of uitgebreid.

(g) Tenuitvoerlegging confiscatiebeslissing

Anders dan bij verbeurdverklaring vervalt de eigendom van het voorwerp na confiscatie blijkbaar niet van rechtswege aan de Staat. Het voorgestelde artikel 4 lid 2 voorziet namelijk nog in een leveringshandeling die zal moeten plaatsvinden en bepaalt dat de beschikking van de rechter eventueel in de plaats kan treden van deze leveringshandeling door belanghebbenden. Niet duidelijk is welk doel of nut de voorgestelde regeling heeft. In de praktijk zal dit nagenoeg altijd opgenomen zal moeten worden, omdat de kans immers klein is dat, als er al belanghebbenden zijn, zij op voorhand aangeven vrijwillig te zullen meewerken. Bovendien rijst de vraag hoe moet worden omgegaan met de gevallen waarin de rechter de verbeurdverklaring niet wil opnemen of vergeet op te nemen in zijn uitspraak. Door deze bepaling op te nemen in het wetsvoorstel kan dus ook de executie van de verbeurdverklaring op basis van een onherroepelijke uitspraak op losse schroeven komen te staan.

De vraag rijst aldus waarom er niet voor gekozen is om in het wetsvoorstel – net als bij verbeurdverklaring – de eigendom van rechtswege te laten vervallen aan de Staat, nadat de confiscatiebeslissing onherroepelijk is geworden⁵, en de eigendomsovergang eenvoudig op basis van die uitspraak (door een notaris) kan worden verwerkt. Als het wetsvoorstel niet wordt aangepast, raadt de WeCo aan hier in de mvt aandacht aan te besteden.

(h) Verruiming mogelijkheid tot hoofdelijke oplegging ontnemingsmaatregel

Gelet op onder meer de jurisprudentie van de Hoge Raad⁶ inzake de hoofdelijke oplegging, inhoudende dat “twee of meer, bekende of onbekende, daders gezamenlijk de beschikking hebben of gedurende zekere tijd de beschikking hebben gehad over de gehele opbrengst van het strafbare feit”, is het de vraag of de voorgestelde verruiming van de hoofdelijke oplegging vaak gebruikt zal kunnen worden. De verwachting is dat dat in de praktijk niet zo is. Het hangt blijkens de jurisprudentie af van de omstandigheden van het geval of sprake is van een situatie waarin de medeverdachten gezamenlijk de beschikking hebben gehad of gedurende

⁵ HR 13 mei 1988, ECLI:NL:HR:1988:AC3068 (Motortankschip Tobias)

⁶ HR 7 april 2015, ECLI:NL:HR:2015:878, onlangs herhaald in HR 30 november 2021 ECLI:NL:HR:2021:1789, HR 30 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1795.

een zekere tijd de beschikking hebben gehad over de gehele opbrengst. Daaraan wordt dus een hogere eis gesteld dan enkel het feit dat men met elkaar gehuwd is. Mocht van deze omstandigheden geen sprake zijn, dan zal tot verdeling van het wederrechtelijk verkregen voordeel moeten worden overgegaan. Daaruit vloeit vervolgens de vraag voort of de verruiming van de mogelijkheid om een hoofdelijke veroordeling op te leggen ook daadwerkelijk gaat leiden tot een groter incassoresultaat in ontnemingszaken. De WeCo zou graag zien dat in de mvt aandacht wordt besteed aan dergelijke knelpunten in de praktijk.

(i) *FIE bevrozing/tijdelijk aanhouden van financiële transacties*

Naar aanleiding van het voorgestelde artikel 17a van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft), inhoudende dat FIU-Nederland “een bank kan verzoeken het uitvoeren van een transactie gedurende een periode van ten hoogste vijf werkdagen aan te houden...” merkt de WeCo het volgende op. Hoewel de introductie van deze mogelijkheid van een spoedbevrozing een belangrijk instrument zal kunnen blijken te zijn om grote geldbedragen tijdelijk te kunnen blokkeren, sluit de WeCo zich aan bij de op dit punt genoemde opmerkingen in de brief van 24 januari 2022 van de Hoofdofficier van Justitie van het Functioneel Parket (p. 6-7/9), zoals dat is gehecht aan het advies van het College van PG’s van 1 februari 2022.

(j) *Wraking*

Tegen de wijziging van de wettelijke regelingen over de wraking van rechters bestaan naar de mening van de WeCo geen bezwaren. Daarbij gaat de WeCo ervan uit dat de wrakingskamer en de rechter prudent zullen omgaan met deze verruimde bevoegdheden.

Wat betreft de bestuursrechtelijke colleges wijst de WeCo er nog op dat per 1 januari 2022 een nieuwe wrakingsregeling in werking is getreden.⁷ Daarin worden de gevallen waarin de wrakingskamer het verzoek zonder zitting kan afdoen, en de gevallen waarin de zittingskamer kan beslissen het verzoek niet aan de wrakingskamer voor te leggen, al enigszins uitgebreid.⁸ Het is volgens de WeCo goed als daaraan in de mvt aandacht wordt besteed.

Prof. mr. Th. A. de Roos
voorzitter

⁷ zie de Wrakings- en Verschoningsregeling bestuursrechtelijke colleges 2022; o.a. te vinden op de website van de Raad van State.

⁸ zie in verband hiermee het arrest van de Hoge Raad van 16 maart 2021, ECLI:NL:HR:2021:370